

Beslutningsforslag nr. B 44. Fremsat den 12. november 2003 af Jørn Jespersen (SF), Margrete Auken (SF), Aage Frandsen (SF) og Anne Grete Holmsgaard (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om nedsættelse af en kommission til undersøgelse af ikketoldmæssige handelsbarrierer, der hindrer fri handelsadgang til europæiske markeder

Folketinget pålægger regeringen at nedsætte en kommission, der med inddragelse af internationale eksperter i handel, miljø og sundhed skal undersøge konsekvenserne af EU's miljø-, sundheds- og fødevareremæssige standarder for udviklingslandenes produktionsmuligheder, eksport-

indtægter og velfærdsøkonomiske gevinster sammenholdt med konsekvenserne af en lempelse af disse standarder for miljø og sundhed i forbrugerlandene. Fødevarerøkonomisk Institut skal være sekretariat for kommissionen.

Bemærkninger til forslaget

Formålet med beslutningsforslaget er at arbejde for, at der på sigt kan vedtages et »udviklingsprincip« som supplement til forsigtighedsprincippet. Det skal sikre, at EU's miljø-, sundheds- og forbrugerpolitik altid afbalanceres af hensynet til de fattige landes markedsadgang. Når EU vedtager strengere standarder end de globalt vedtagne, skal udviklingslandene have hjælp til at kunne overholde de strenge standarder.

Handel er en essentiel faktor for vækst. Over en længere årrække er det ved intensivt arbejde lykkedes at opnå enighed i det internationale samfund om at afskaffe nogle af de toldbarrierer, der hidtil har været opsat som vandtætte skotter for handel mellem Vesten og udviklingslandene. Ikketoldmæssige handelsbarrierer i form af standarder for miljø, fødevarer og hygiejne indebærer meget store tab for udviklingslandene i form af tabte eksportmuligheder. Til gengæld er der meget lidt viden om, hvilke fordele EU-borgere har af de lave standarder.

Alligevel kan det konstateres, at en sådan »hjælp« til udviklingslandene ikke er tilstrækkelig, og at der er andre barrierer end de toldmæssige, der virker som effektive hindringer for, at udviklingslandene kan komme til at handle frit med Vesten. Afrika, som repræsenterer 10 pct. af verdens befolkning, står kun for 2 pct. af verdens handel. Fra 1962 til 1993 faldt Afrikas eksport med 11 mia. USD. Det skyldes i høj grad, at de standarder, EU har vedtaget på fødevarer-, sundheds- og miljøområdet, forhindrer udviklingslandene i at eksportere deres produkter til EU-landene. I adskillige tilfælde har EU fastlagt langt strengere standarder end fastsat i Codex Alimentarius (det internationale standardiseringsorgan). Det gælder for eksempel for handelen med jordnødder, der er et centralt eksportprodukt for mange afrikanske lande. Studier fra International Trade Forum viser, at rige lande ofte indfører standarder på hygiejneområdet, der er strengere end nødvendigt, og dermed effektivt udelukker

lavindkomstlandene. Endvidere udelukkes også mindre virksomheder i det hele taget fra de rige landes markeder, fordi de heller ikke kan leve op til kravene. Studier har vist, at lande som Jamaica, Kenya, Malaysia, Mauritius, Namibia og Uganda alle har problemer med at overholde sundhedsstandarder, og at problemet er, at de rige lande ofte indfører regler, der er strengere end de internationale normer¹⁾. Dertil kommer, at reglerne ofte ændrer sig og er svære at gennemskue. De strammere standarder har vidtrækkende konsekvenser for udviklingslandenes muligheder for at handle med EU, mens de sundheds- eller miljømæssige fordele ofte kan være svære at få øje på¹⁾.

Nogle af eksemplerne er rigt dokumenterede for eksempel af Verdensbanken, andre er mere løst dokumenterede eksempler på effekten af europæiske og internationale standarder. Det gælder for eksempel ananas fra Ghana, der blev afvist fra den ene dag til den anden, afskårne blomster fra Kenya, der skal igennem en så omfattende europæisk kontrol, at de visner, inden de kan blive solgt, og appelsiner fra Sydafrika, der blev afvist på grund af en efter sigende uskadelig sort plet.

Nogle standarder er særdeles velbegrundede, mens det kan være svært at forstå begrundelsen for andre standarder bortset fra, at de effektivt forhindrer udviklingslandene i at eksportere varer til Vesten. Samtidig er reglerne for standarderne ofte uoverskuelige, hvilket gør det vanskeligere for de ressourcetsvage lande at konkurrere. Der er derfor behov for i første omgang at kortlægge problematikken på en systematisk måde for at sikre, at politiske beslutninger om fastsættelse af standarder kan tages på et fuldt oplyst grundlag. Det betyder, at der skal foreligge oplysninger såvel om sundheds- og miljørisici som om de handelsmæssige konsekvenser for udviklingslandene af indførelse af givne standarder.

¹⁾ C. Friis Bach, A. Larsen, N. Kjærgaard, P. Pinstrup-Andersen og F. Tarp: *Frihandel er ikke nok: En ny vision for verdens fattige landmænd*. Mellemløkeligt Samvirke, 2003, s. 29.

Kommissorium for undersøgelseskommissionen:

- Kommissionen skal kortlægge omfanget og karakteren af de ikketoldmæssige handelshindringer for udviklingslandene. Dette inkluderer standarder relateret til såvel produkter som produktionsprocessen.
- Kommissionen skal kortlægge, hvilke institutioner og organisationer der har været involveret i beslutningsprocessen, da standarderne blev vedtaget. Kortlægningen skal således være med til at sikre gennemsigtighed i beslutningsprocesserne.
- Kommissionen skal pege på områder, hvor en lømpelse af standarderne vil være sundheds- og miljø-mæssigt forsvarlig samtidig med, at den vil forbedre markedsadgangen.
- Kommissionen skal fremlægge konkrete forslag til, hvordan de ikketoldmæssige handelsbarrierer kan overkommes og derved sikre en mere reel frihandel mellem EU og udviklingslandene. Herunder skal kommissionen fremlægge forslag til, hvordan udviklingslandene kan hjælpes med at opbygge de nødvendige certificerings- og kontrolsystemer, så de kan overholde standarderne. En sådan fremgangsmåde har tidligere været praktiseret i forbindelse med både Ugandas og Vietnams fiskeindustri, hvor det blev konstateret, at strukturen i de kompetente autoriteter ikke var egnet til at håndtere problematikken omkring EU-standarderne, at der var mangel på laboratorier, og at der manglede procedureguidelines for fiskekontrollørerne. Disse forhold blev ved hjælp fra EU udbedret, således at hygiejnestandarderne både for processen og for selve fødevarerne kunne overholdes. Et andet eksempel er USA, der har hjulpet Jamaica med et godkendelsessystem for frisk frugt.
- Kommissionen skal sikre, at udviklingslandene repræsenteres og bliver hørt med hensyn til den empiriske del af undersøgelsen.

Forskellige typer af ikketoldmæssige barrierer

Verdensbanken har lavet en række studier, hvori problemstillingen er belyst. Nedenfor følger enkelte eksempler ²⁾:

²⁾ Det skal endvidere bemærkes, at Verdensbanken i 2003 har lanceret en database, der undersøger 700 virksomheder i 17 udviklingslande. Her skulle de blandt andet svare på, hvilke handelshindringer de oplever. Over 70 pct. oplever tekniske standarder som en central hindring for øget eksport.

³⁾ J.S. Wilson, Abiola: *Standards and global trade. A voice for Africa*. The World Bank, Report no. 26335, 2003, s. 7, tabel 2.

⁴⁾ J.S. Wilson, T. Otsuki: *To spray or not to spray? Pesticides, Banana exports and food safety*. The World Bank Development Research, WPS no. 2805, 2002.

⁵⁾ J.S. Wilson, T. Otsuki, M. Sewadeh: *A race to the top? A case study of Food Safety Standards and African Exports*. The World Bank Development Research, WPS no. 2563, 2001.

1. Oksekød³⁾

Hvis Codex Alimentarius-standarderne for antibiotika i oksekød følges frem for at følge forskellige standarder for EU og USA, vil den globale handel med oksekød stige med over 3,2 mia. USD. Heraf vil Sydafrikas eksport stige med 160 mio. USD, Brasiliens med 200 mio. USD og Argentinas med over 300 mio. USD.

Der findes ikke nogen studier af et minimumssikkerhedsniveau for rester af antibiotika. Det bør også tages med i overvejelserne om fastlægning af standarder, at en reduktion af antibiotika vil føre til mere sygdom og død blandt kvæget.

2. Bananer og pesticidrester⁴⁾

Det beregnes, at hvis alle følger den af Codex Alimentarius anbefalede standard, vil alle eksporterende lande øge deres eksport. Det vil medføre en årlig forøgelse af eksportindtægterne på 3,5 mia. USD.

Skulle man på internationalt niveau følge EU's standarder, ville det føre til et tab af eksportindtægter på 5,3 mia. USD årligt.

Der findes ingen studier af effekten på sundhed.

3. Aflaktoksinstandarder i EU⁵⁾

EU's standard for aflaktoksin er højere end Codex Alimentarius'. EU's høje standard betyder eksporttab på 670 mio. USD årligt i Afrika, men redder i EU under et menneskeliv om året.

Dette beslutningsforslag sigter ikke mod en fuldstændig harmonisering af standarder i henhold til internationale regler. Dertil er Codex Alimentarius for udemokratisk og for domineret af handelsinteresser. I visse tilfælde vil det være nødvendigt at sætte strengere standarder end de internationale for at yde tilstrækkelig beskyttelse af miljø og sundhed i EU, og derfor må der være tale om en vurdering fra sag til sag. Derfor er beslutningsforslagets formål at sikre, at en sådan vurdering bliver foretaget på et sagligt og fuldt oplyst grundlag.

Skriftlig fremsættelse

Jørn Jespersen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission til undersøgelse af ikketoldmæssige handelsbarrierer, der hindrer fri handelsadgang til europæiske markeder.

(Beslutningsforslag nr. B 44).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.